

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสำรวจความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ยาแก้ปวด

ของประชาชนไทย

(A survey of knowledge, attitudes and behavior of analgesic use
among Thai public)

คณะผู้ดำเนินการวิจัย

ดร.วรนุช แสงเจริญ คณะเภสัชศาสตร์

รศ.ดร.สงวน ลือเกียรติบัณฑิต คณะเภสัชศาสตร์

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินกองทุนวิจัย

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประเภทงานวิจัยสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ 2555

Abstract

Background: Analgesics are among the most widely used medicines for self-medication in the Thai population. However, there are a number of adverse drug reactions especially after long-term use or overuse. Paracetamol overuse results in hepatotoxicity and nonsteroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs) can cause gastrointestinal toxicity. A survey of knowledge, attitudes and behavior among the Thai public is needed.

Aim: The aim of this study was to evaluate knowledge, attitudes and appropriate behavior in the Thai population.

Methods: A cross-sectional survey was employed in Hat Yai District, Songkhla Province. Using area random sampling, members of the general population aged 15 years or more who were not in any way involved with study or work in health care were interviewed.

Results: 1,982 respondents were recruited. Their average age was 35.30 ± 13.60 years. The majority were female (58.2%) and 33.3% had a Bachelor's degree. The mean scores of knowledge about analgesic use was 8.60 ± 3.38 (full score = 17). The respondents had the highest score in using paracetamol to relieve fever (92.6%) and the lowest score in the maximum permissible dose of this drug (8 tablets/day) (22.2%). Analgesics were most frequently used for headache (79.1%). Thirty percent of respondents exceeded the maximum daily dose of paracetamol. Respondents who were female; aged less than 60 years; with a Bachelor's degree or more or were government officials, state enterprise officers or company officers had a good knowledge on analgesics. Males or persons over the age of 60 believed that taking many kinds of analgesics cured the pain faster. Furthermore, males believed that taking high doses of analgesics relieved the pain sooner. Persons who took more paracetamol than the recommended maximum daily dose or >8 tablets/day were male or aged less than 25 years.

Conclusion: A large number of Thai general population in urban area in the south of Thailand had inappropriate knowledge, attitudes and use of analgesics. Hence, improvement of knowledge, attitudes and behavior of analgesic use is important.

บทคัดย่อ

บทนำ ยาแก้ปวดเป็นยาชนิดหนึ่งที่ประชาชนไทยนิยมนำมาใช้ในการรักษาตนเอง (self-medication) มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ยาแก้ปวดก่อให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์ได้หลายประการ โดยเฉพาะการใช้ยาติดต่อกันเป็นระยะเวลานานหรือการใช้ยาเกินขนาด การใช้ยาพาราเซตามอลในขนาดสูง ทำให้เกิดพิษต่อตับ ส่วนยาต้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (nonsteroidal anti-inflammatory drugs; NSAIDs) ทำให้เกิดผลข้างเคียงต่อทางเดินอาหาร การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้ยาแก้ปวดในประชาชนไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความรู้ ทักษะ และความเหมาะสมของพฤติกรรมการใช้ยาแก้ปวดของประชาชนไทย

วิธีการวิจัย การวิจัยเป็นการเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional design) ในเขต อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (area random sampling) และสัมภาษณ์ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปและไม่ได้เรียนหรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์หรือสาธารณสุข

ผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 1,982 คน มีอายุเฉลี่ย 35.30 ± 13.60 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.2) และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 33.3) คะแนนความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาแก้ปวดมีค่าเฉลี่ย 8.60 ± 3.38 คะแนน (คะแนนเต็ม 17 คะแนน) ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนความรู้มากที่สุดในเรื่องยาพาราเซตามอลมีฤทธิ์ลดอาการไข้ได้ (ร้อยละ 92.6) และมีคะแนนรู้น้อยที่สุดในเรื่องขนาดยาสูงสุดของพาราเซตามอล (8 เม็ดต่อวัน) (ร้อยละ 22.2) ประชาชนใช้ยาแก้ปวดเพื่อลดอาการปวดศีรษะมากที่สุด (ร้อยละ 79.1) ร้อยละ 30.0 ของประชาชนกินยาพาราเซตามอลมากกว่าขนาดยาที่กำหนดต่อวัน ประชาชนที่เป็นเพศหญิง ผู้ที่อายุน้อยกว่า 60 ปี ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานบริษัทมีความรู้เกี่ยวกับยาแก้ปวดที่ดี เพศชายหรือผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีเชื่อว่า การกินยาแก้ปวดหลายชนิดมีผลให้อาการปวดหายเร็วขึ้น นอกจากนี้เพศชายยังเชื่อว่า การกินยาแก้ปวดขนาดสูงมีผลให้อาการปวดหายเร็วขึ้นด้วย ผู้ที่มีพฤติกรรมการกินยาพาราเซตามอลเกินขนาดยาที่กำหนดต่อวันหรือมากกว่าวันละ 8 เม็ดเป็นเพศชายหรือผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปี

สรุป ประชาชนไทยที่อยู่ในเขตเมืองในภาคใต้ของประเทศไทยจำนวนมากมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้ยาแก้ปวดที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นควรมีการหาแนวทางเพิ่มความรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของการใช้ยาแก้ปวดของประชาชนต่อไป